

Sundbyberg 2019-11-14

Mottagare Martin Färnsten
Utredningen om jämlik
tandhälsa (S 2018:02)

Jämlik tandhälsa

Alla ska ha rätt till en god hälsa oavsett inkomst - så är det tyvärr inte idag.

Orsaken till problem med tänder och munhåla kan vara en sjukdom i sig. Problem i munhåla kan också vara en konsekvens av en funktionsnedsättning. Det kan exempelvis handla om nedsatt känsel i munnen, missbildningar som försvårar munhygien samt andra orsaker att rent i munnen eller nedsatt förmåga att ta ansvar för munhälsan. Problem i munhålan kan också orsakas av läkemedel. För vissa blir utgifterna för tandvård så stora att man avstår från att uppsöka vård.

Tandhälsan är också viktig för hälsan i övrigt, till exempel kan bakterier i munhålan orsaka hjärt- och kärlsjukdomar, cancer med mera. Därför är det viktigt att alla får möjlighet att gå till tandläkaren och åtgärda problem i tid. Inte minst behövs riktade insatser mot grupper som på grund av funktionsnedsättning eller annan ohälsa löper ökad risk för dålig tandhälsa. Vissa tillstånd omfattas av det särskilda tandvårdsbidraget, men en stor mängd diagnoser som medför risker för sämre tandhälsa står utanför. Högkostnadsskyddet räcker inte heller till för de som har stora problem.

Tandvårdsutredningen har i uppdrag (direktiv 2018:16) att utreda hur tandvården kan bli mer jämlik, förslagen ska gynna en förebyggande tandvård och minska skillnaderna i tandhälsa. Detta inspel är en checklista över de frågor som vi anser behöver hanteras i utredningen för att direktivet ska kunna anses uppfyllt.

- En gedigen analys av skillnader i tandhälsa utifrån funktionsnedsättning. Grupper som bör ingå i en sådan analys är bland annat personer med sjukdomar och behandling som påverkar tandhälsan, psykisk ohälsa, intellektuell och/eller kognitiv funktionsnedsättning, nedsatt känsel i munnen,

operation eller andra skador i munnen, nedsatt motorisk förmåga, ökad infektionskänslighet och personer med mag- och tarmsjukdomar som gör att de måste äta mer ofta.

- En analys av den landstingsfinansierade tandvården för att säkerställa att den är jämlik över landet. Samt förslag för att underlätta tillgången till, och information om den landstingsfinansierade tandvården.
- Åtgärder för att säkerställa att personer utan kontantmarginal i hela landet får möjlighet att ta del av tandvården. Tandvård behöver säkerställas ex för personer som lever på sjukersättning samt har stora kostnader för exempelvis särskilt boende, vård, läkemedel och hjälpmedel.
- Tandvårdsstödet utformning behöver ses över, för att underlätta för personer som under många år inte uppsöker tandvård. Det kan handla om personer som på grund av psykisk ohälsa lever i hemlöshet eller personer med omfattande somatisk ohälsa som inte har möjlighet att uppsöka tandvården.
- Åtgärder för att säkerställa den förebyggande tandhälsan hos barn och vuxna i olika former av samhällsvård, som exempelvis LSS-boenden, korttidsboenden mm.
- Konkreta förslag för att öka patienternas delaktighet i tandvården, samt transparensen bland annat vad gäller priser. Idag genomförs ofta tandvård, utan att patienten blivit informerad om kostnaden, eller om billigare alternativ finns.

Utöver detta anser vi att det behövs:

- En analys av i vilken omfattning prioriteringarna inom tandvården överensstämmer med de etiska principer som är vägledande för vården (människovärdesprincipen, behovsprincipen och kostnadseffektivitetsprincipen).
- En gedigen genomgång av de samhällsekonomiska kostnaderna för utebliven tandvård.
- En analys av om gränsdragningarna mellan vård och tandvård är adekvata och tillräckligt tydliga för att säkerställa en konsekvent bedömning. Vilka regionala skillnader finns i bedömningen och vilka grupper löper störst risk att bli utan stöd?

- En analys av tillämpningen av Tandvårdsförordningens paragraf 6 och 7, samt åtgärder om analysen visar att människor inte får den hjälp de har rätt till.
- Förslag på hur man kan förbättra konsumentskyddet inom tandvården och försäkringskyddet vid vårdskador i samband med tandvård.
- Undersökas hur vanligt det är med "cream scimming" inom tandvården, det vill säga att tandvården aktivt eftersöker lönsamma patienter och undviker olönsamma, samt vilka som drabbas och vilka konsekvenser det får.

Med vänliga hälsning

Elisabeth Wallenius
Ordförande Funktionsrätt Sverige

Marie Steen
Styrelseledamot, representant i
utredningen